

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(назва навчальної дисципліни)

Підготовки бакалавра
Спеціальність 051 Економіка
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма Економічна аналітика та бізнес-статистика

2023 рік

РОЗРОБЛЕНО: Львівський національний університет імені Івана Франка.

РОЗРОБНИКИ: д.е.н., професорка кафедри статистики Гринькевич О.С., к.е.н.,
доцентка кафедри статистики Прокопович-Павлюк І.В.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

“30” серпня 2023 року, протокол № 1

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності» складена відповідно до стандарту вищої освіти у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка (ступінь «бакалавр»), а також освітньої програми підготовки бакалаврів економіки «Економічна аналітика та бізнес-статистика».

Предметом аналізу як галузі економічної науки та сфери майбутньої професійної діяльності фахівців є результати господарської діяльності фірми та причинно-наслідкові зв'язки, які виникають у процесі такої діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки

Курс «Аналіз господарської діяльності» ґрунтується на попередньому вивченні таких дисциплін «Мікроекономіка», «Економіко-математичні методи і моделі», «Економіка підприємства», «Статистика», «Описова статистика».

Знання, навички і вміння, отримані в результаті засвоєння курсу «Аналіз господарської діяльності», студенти використовують у вивченні таких дисциплін, як «Основи стратегічного аналізу», «Управлінський облік», «Методи і моделі прийняття рішень», «Фінансова аналітика» у написанні аналітичної частини кваліфікаційних робіт зі спеціальності «Економіка».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні основи аналізу господарської діяльності.
2. Методика аналізу ресурсів і витрат господарської діяльності.
3. Методика аналізу результатів, фінансового стану і конкурентоспроможності фірми.

Мета: формування у студентів знань про методики аналізу господарської діяльності фірми, а також умінь і навичок їх застосування для розв'язання економічних і управлінських проблем.

Завдання:

- 1) підвищення рівня загальноекономічної й аналітичної підготовки бакалаврів економіки;
- 2) розвиток аналітичного мислення, умінь і навичок використання аналітичних інструментів для об'єктивної оцінки різних функціональних сфер діяльності фірми;
- 3) опанування прийомами виявлення і використання резервів поліпшення господарської діяльності суб'єкта господарювання;
- 4) опанування методикою аналізу ресурсів підприємства та ефективності їх використання;
- 4) набуття умінь і навичок аналізу виробничо-технологічного процесу;
- 5) засвоєння методики аналізу фінансово-майнового стану фірми;

б) оволодіння методиками аналізу фінансових результатів господарської діяльності.

У результаті вивчення курсу студент повинен:

знати:

- 1) основні поняття і види аналізу господарської діяльності фірми;
- 2) принципи і методи аналізу господарської діяльності;
- 3) джерела інформаційного забезпечення аналізу різних функціональних сфер господарської діяльності;
- 4) вимоги до організації аналізу господарської діяльності на підприємстві;
- 5) методики аналізу ресурсів, витрат і результатів діяльності фірми;
- б) методики аналізу фінансового стану, ділової активності, конкурентоспроможності фірми.

вміти:

- 1) формувати інформаційну базу аналізу господарської діяльності фірми;
- 2) використовувати методики аналізу ресурсів, витрат і результатів у різних функціональних сферах діяльності фірми для виявлення причинно-наслідкових зв'язків;
- 3) здійснювати комплексний аналіз фінансового стану підприємства, визначати основні резерви його поліпшення,
- 4) формулювати висновки за результатами аналізу різних економічних об'єктів і процесів з визначенням основних фінансово-економічних проблем діяльності фірми і можливих шляхів їх вирішення.

Загальні компетентності (ЗК), передбаченні ОПП:

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК), передбачені ОПП:

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК15. Здатність застосовувати спеціалізовані статистичні методи і моделі для роботи з даними, їх аналізу, прогнозування і прийняття рішень різними економічними агентами.

Програмні результати навчання (ПРН), передбачені ОПП:

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 13 Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 21 Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН 25. Застосовувати спеціалізовані статистичні методи і моделі для збору, аналізу і прогнозування даних, формулювання обґрунтованих висновків і прийняття рішень різними економічними агентами.

На вивчення навчальної дисципліни передбачено 150 годин / 5 кредитів ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Вступ в аналіз господарської діяльності

Аналіз господарської діяльності (АГД) як галузь економічної науки. Господарська і підприємницька діяльність як об'єкт аналізу. Об'єкти і суб'єкти аналізу. Принципи АГД. Види показників в АГД. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори (чинники), резерви підвищення ефективності, їх класифікація. Завдання, види і напрями АГД.

Тема 2. Методи аналізу господарської діяльності

Сутність і класифікація методів аналізу. Характеристика традиційних способів аналізу. Порівняння, його застосування в аналізі. Види порівнянь. Балансові зіставлення. Статистичні методи. Методи візуалізації.

Факторний аналіз. Методи детермінованого факторного аналізу. Способи елімінавання: ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць, індексний метод. Евристичні методи в аналізі.

Тема 3. Інформаційне забезпечення та організація аналізу господарської діяльності

Сутність інформації та її види в аналізі. Джерела даних в аналізі. Відкриті дані. Види звітності підприємства. Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовують в аналізі. Перевірка її за формою і змістом.

Організація аналітичної роботи. Узагальнення, оцінка та письмове оформлення результатів аналізу. Інформаційно-аналітичні платформи. YouControl

Поняття й загальні методологічні принципи організації аналізу. Форми та методи організації аналітичної роботи.

МОДУЛЬ 2

МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ РЕСУРСІВ І ВИТРАТ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4. Аналіз людських ресурсів фірми та ефективності їх використання

Сутність, види і джерела даних в аналізі людських ресурсів підприємства. Види HR-аналітики. Метрики в HR-аналітиці: кількість працівників, рух персоналу, робочий час, продуктивність праці. Аналіз витрат на персонал.

Тема 5. Аналіз активів фірми

Сутність і напрями аналізу активів. Аналіз основних засобів фірми. Класифікація і види оцінки активів. Загальна модель та інформаційна база аналізу основних засобів. Аналіз складу, технічного стану і оновлення основних засобів. Аналіз використання основних засобів. Аналіз капіталовіддачі та факторів її зміни. Методика визначення й розрахунку резервів збільшення випуску продукції зі сторони основних засобів.

Аналіз забезпечення фірми матеріальними ресурсами та ефективності їх використання. Аналіз факторів зміни й виявлення резервів зниження матеріаломісткості продукції та підвищення ефективності діяльності.

Тема 6. Аналіз витрат фірми

Завдання і система інформаційного забезпечення аналізу витрат. Класифікація видів витрат і об'єктів аналізу. Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналізу.

Напрями аналізу витрат за їх елементами та статтями калькуляції, залежністю від обсягів виробництва й збуту продукції, за місцями виникнення витрат, за об'єктами калькуляції. Аналіз собівартості продукції за статтями витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на оплату праці.

Аналіз комплексних статей витрат. Аналіз собівартості окремих виробів. Фактори формування собівартості виробів і методи їх аналізу.

МОДУЛЬ 3

МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ, ФІНАНСОВОГО СТАНУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФІРМИ

Тема 7. Аналіз виробництва і реалізації продукції

Завдання аналізу виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. Аналіз обсягу виробництва в натуральному і вартісному вираженні. Оцінка динаміки обсягу виробництва продукції, робіт, послуг. Аналіз асортименту й структури випуску продукції. Аналіз якості продукції та робіт. Показники якості. Аналіз рівномірності й ритмічності роботи підприємства. Оцінка резервів збільшення випуску продукції.

Аналіз реалізації продукції, робіт, послуг. Аналіз виконання договорів поставки продукції. Характеристика взаємозв'язків показників випуску й реалізації продукції.

Тема 8. Аналіз фінансових результатів діяльності фірми

Завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі узагальнюючих вартісних показників, його значення в оцінці та стимулюванні економічної ефективності роботи підприємства.

Аналіз прибутку до оподаткування та його складових. Вплив окремих груп фінансових доходів і витрат на розмір прибутку. Аналіз прибутку від операційної діяльності. Аналіз прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг. Аналіз факторів зміни прибутку від реалізації продукції. Фактори, які впливають на розмір чистого прибутку: їх класифікація на залежні та незалежні від діяльності підприємства. Аналіз показників рентабельності: рентабельність капіталу, реалізованої продукції, окремих виробів, рентабельність витрат. Фактори зміни рентабельності, резерви зростання.

Тема 9. Аналіз фінансового стану і ділової активності фірми

Взаємозв'язок фінансового стану підприємства й результатів його господарської діяльності. Характеристика бухгалтерського балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану: зміст, оцінка й аналітичне значення статей балансу. Аналітичне групування статей.

Аналіз майна підприємства й джерел його покриття. Аналіз змін у складі та структурі активів балансу на конкретну дату й у динаміці. Оцінка співвідношення основного й оборотного капіталу. Аналіз структури основних і оборотних активів. Оцінка причин змін, які сталися в структурі активів, та їхнього впливу на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Аналіз пасивів підприємства. Склад і співвідношення власного та позичкового капіталу на конкретну дату й у динаміці. Оцінка впливу змін у структурі джерел коштів на фінансовий стан підприємства. Аналіз причин зміни окремих джерел формування власного капіталу. Визначення за балансом власних обігових коштів.

Аналіз платоспроможності підприємства. Узагальнюючі й проміжні показники платоспроможності: методи обчислення, оцінка їх відповідності оптимальним значенням.

Аналіз ділової активності підприємства. Детермінована модель ділової активності. Аналіз оборотності оборотних коштів і причин її зміни. Визначення суми ефекту від її зміни.

Тема 10. Аналіз конкурентоспроможності фірми

Конкурентоспроможність фірми як об'єкт аналізу. Складові і чинники конкурентоспроможності фірми. Методологічна основна і методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності фірми. Теорія конкурентних переваг, теорія ефективної конкуренції. Матричні, графічні, індексні/рейтингові моделі аналізу конкурентоспроможності фірми.

Конкурентоспроможність продукції. Якість і ціна продукції як визначальні характеристики її конкурентоспроможності. Критерії і показники аналізу якості продукції. Міжнародні стандарти в аналізі та управлінні якістю продукції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні документи

1. Господарський кодекс України. URL: www.rada.gov.ua.
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Про інформацію. Закон України. URL: www.rada.gov.ua.
4. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

Наукова і навчальна література

Основна

1. Економічна аналітика в бізнесі : навч. посібник / [О.С. Гринькевич, С.О. Матковський, А.В. Сидорова та ін.] ; за ред. О.С. Гринькевич, С.О. Матковського, А.В. Сидорової, Н.С. Струк. – Львів : [ЛНУ імені Івана Франка] ; Вінниця, 2022. – 480 с.
2. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – Львів: ЗУКЦ, 2017. – 310 с.
3. Аналіз господарської діяльності: практикум / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – Львів: ЗУКЦ, 2017. – 148 с.

Допоміжна

1. Статистика підприємств: навч. посібник / [С.О. Матковський, О.С. Гринькевич, О.З. Сорочак та ін.]; за ред. С.О. Матковського – К: АЛЕРТА, 2013. – 560 с.
2. Бізнес-статистика: навч. посібник / [Матковський С. О., Гринькевич

О.С., Вдовин М. Л., Вільчинська О.М., Марець О.Р., Сорочак О.З.] – К.: Алерта. – 2016. - 280 с.

3. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. – Одеса, Атлант, 2017. – 514 с.

Інформаційні ресурси:

4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Офіційний сайт. URL: www.smida.gov.ua.

5. Звітність українських підприємств. URL: <https://zvitnist.com/>

6. Інтернет-портал «Повне досьє на кожну компанію України. YouControl». URL: <https://youcontrol.com.ua>.

7. Портал для професійного розвитку управлінців. URL: Management.com.ua.

8. PwC, аудиторські, податкові, юридичні та консалтингові послуги . URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/about.html>

9. KPMG, міжнародна мережа фірм, що надають аудиторські, податкові та консультаційні послуги. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home.html>

10. Економічний аналіз. Збірник наукових праць. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/index>

11. Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості [Електронний ресурс]: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції; 19 квітня 2019 р. – Київ : КНЕУ, 2019. – 352 с.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для оцінювання рівня знань студентів використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу використовуються тестові завдання та усне опитування;
- для оцінки вмінь і навиків студентів пропонується розв'язування практичних (розрахункових) задач, аналіз статистичної та фінансової звітності, у тому числі у формі лабораторної та індивідуальної розрахункової роботи;
- для проведення підсумкового контролю студенти пишуть дві модульні контрольні роботи та здають письмовий іспит.